

Skriftlig redegørelse

(Redegørelsen er optrykt i den ordlyd, hvori den er modtaget).

Landdistriktsredegørelse af 25/4 07

(Redegørelse nr. R 10).

Indenrigs- og sundhedsministeren (Lars Løkke Rasmussen):

1. INDLEDNING

Regeringen lægger stor vægt på at sikre de bedst mulige rammer for vækst og udvikling i hele Danmark. Det er vigtigt, at der sker en afbalanceret udvikling, hvor der er fokus på at sikre en stærk sammenhængskraft mellem landdistrikterne og byområderne.

Regeringen har igennem de seneste to år igangsat og videreført en lang række initiativer, der understøtter målsætningen om at sikre attraktive vilkår for at bo og drive erhverv i alle dele af landet. Initiativerne bidrager dels til at imødegå de udfordringer landdistrikterne står overfor. Dels bidrager de til at understøtte og udvikle landdistrikternes potentialer og sikre gode rammer for udfoldelsen af det store lokale engagement, der findes i landdistrikterne.

Landdistriktsredegørelsen til Folketinget afgives af indenrigs- og sundhedsministeren og fødevareministeren i fællesskab. Formålet med nærværende redegørelse er at gøre status for udviklingen i de danske landdistrikter og herunder beskrive de nye kommunale strukturers betydning for landdistriktspolitikken og landdistrikternes vilkår. Endvidere redegøres der i det følgende for regeringens konkrete tiltag til fremme af udviklingen i landdistriktsområderne.

Regeringens EU-medfinansierede program og den tilhørende strategi for udvikling af landdistrikterne 2007-2013 vil spille en central rolle i de kommende års landdistriktsudvikling. Beskrivelsen af program og strategi er på den baggrund givet betydelig vægt i redegørelsen. I redegørelsen fremhæves regeringens visioner og mål for det nye Landdistriktsprogram, de centrale virkemidler i programmet samt den administrative forankring af programmet centralt, regionalt og lokalt.

Redegørelsen afrundes med en skitsering af nogle af de udfordringer, der forventes at være på dagsordenen på landdistriktsområdet i de kommende år.

2. LANDDISTRIKTERNE I DEN NYE KOMMUNALE STRUKTUR

Kommunalreformen tegner en ny offentlig sektor, hvor kommuner, regioner og stat har hver sin opgavemæssige identitet. Færre og mere robuste kommuner varetager de borgerrettede opgaver og fungerer som borgernes hovedindgang til den offentlige sektor. Fem nye regioner har ansvar for sundhedsvæsenet og varetager regionale udviklingsopgaver, mens staten fastsætter de overordnede rammer.

Kommunalreformen har skabt nye, stærke enheder, som kan udgøre et bæredygtigt fundament for en styrket indsats på en række områder, herunder også i relation til landdistriktsudviklingen. Kommuner og regioner vil i den nye kommunale struktur have hver sin væsentlige rolle i forhold til at sikre udvikling i landdistrikterne. Begge parter vil derfor også have et ansvar for at sikre, at indsatsen koordineres.

2.1. Kommuners og regioners rolle i den fremtidige landdistriktsudvikling

Kommunerne udgør den primære ramme om udviklingen i landdistrikterne. Med kommunalreformen styrkes denne decentrale ramme på konkrete områder.

På erhvervsområdet får kommunerne ansvaret for den lokale erhvervsservice. Hensigten med at samle ansvaret i kommunerne er at give de nye større kommuner forudsætninger for at tilbyde en sammenhængende erhvervsservice af høj kvalitet, baseret på nærhed og den daglige kontakt til det lokale erhvervsliv.

Med kommunalreformen overtager kommunerne også plankompetencen for det åbne land og får dermed ansvaret for at skabe en helhedsorienteret fysisk planlægning. Kommunerne vil derfor i langt højere grad kunne præge udviklingen lokalt ud fra kendskabet til lokalområdernes styrker, udfordringer og praktiske forhold.

Staten har en primær rolle i forhold til at sikre de bedst mulige rammebetingelser for den decentrale indsats. Men det er samtidig helt afgørende for udviklingen i landdistrikterne, at bolden gribes lokalt. Det er vigtigt, at den enkelte kommune tager et samlet ansvar for udviklingen i landdistrikterne og tænker på tværs af traditionelle sektorgrænser. De nye stærke kommuner giver et solidt afsæt for en sammenhængende kommunal landdistriktsindsats – en indsats, der med fordel kan tage udgangspunkt i formuleringen af en særskilt politik for landdistrikterne.

Størstedelen af landets kommuner vil fremover bestå af både byområder og betydelige landdistriktsområder. Der vil således i de fleste kommuner være et indlysende behov for at forholde sig til udviklingen i kommunens landdistrikter. KL og Indenrigs- og Sundhedsministeriet gjorde i efteråret 2006 status over forberedelserne til den nye offentlige struktur. I den forbindelse blev den planlagte organisering af landdistriktsopgaverne i de nye kommuner også belyst.

Undersøgelsen viser, at halvdelen af de nye kommuner, der rummer landdistriktsområder, har udarbejdet en selvstændig landdistriktspolitik. Af den resterende halvdel har hovedparten valgt at afvente udarbejdelsen af en kommuneplanstrategi, mens kun enkelte af kommunerne tilkendegiver, at udarbejdelsen af en landdistriktspolitik ikke prioriteres i første omgang. Endvidere oplyser størstedelen af de kommuner, der indbefatter landdistriktsområder, at spørgsmål vedrørende landdistrikter er forankret i ét bestemt udvalg efter 1. januar 2007 (Oplysningerne bygger på en spørgeskemaundersøgelse besvaret af 80 af de 98 kommuner (82 pct.). Dette viser, at mange kommuner prioriterer den sammenhængende indsats på landdistriktsområdet.

De nye regioner har ansvaret for at udarbejde regionale udviklingsplaner, som beskriver den overordnede strategi for regionens udvikling, herunder for regionernes byer, landdistrikter og udkantsområder.

Med afsæt i lov om erhvervsfremme er der som led i kommunalreformen etableret seks regionale vækstfora i foråret 2006. Vækstforaene bliver omdrejningspunktet om den regionale vækst- og erhvervsindsats og får dermed også væsentlig betydning for udviklingen i landdistrikterne.

De nye regionale vækstfora har udarbejdet første generation af regionale erhvervsudviklingsstrategier og handlingsplaner. Erhvervsudviklingsstrategien omfatter hele regionen, herunder landdistrikterne, og skal blandt andet adressere de særlige udfordringer for regionens yderområder. Vækstfora skal udvikle og prioritere initiativer til at realisere strategien. Vækstfora skal indstille til regionen om anvendelsen af de midler, regionen råder over til erhvervsformål og til staten om prioriteringen af de ca. 511 mio. kr., som EU årligt fra 2007-2013 stiller til rådighed for Danmark under strukturfondene.

De fleste regioner ser ud til at ville gøre en særlig indsats for at udvikle fødevarsektoren på forskellig vis. Oplevelsesøkonomien er tilsvarende i fokus i erhvervsudviklingsstrategierne, hvilket også kan få betydning for landdistrikterne, som mange steder indgår heri med vigtige kultur- og naturværdier.

For at sikre en målrettet regional og lokal erhvervsudviklingsindsats og en enstrengt erhvervsfremmeindsats vil regeringen sikre rammerne for, at Landdistriktsprogrammets

erhvervsrettede indsats koordineres med vækstforas erhvervsudviklingsstrategier.

Landdistriktsprogrammet og de lokale aktionsgrupper beskrives nærmere i redegørelsens kapitel 4.

I forlængelse af aftalen om kommunalreformen blev der i 2006 gennemført en reform af kommunernes finansiering. Der er indført et udligningssystem, som skaber en mere ligelig økonomisk fordeling mellem kommunerne samtidig med, at det samlede system er blevet forenklet. Med det nye udligningssystem er en række særordninger blevet omlagt til bloktilskud. Enkelte særordninger er dog videreført, herunder puljen til tilskud til særligt vanskeligt stillede kommuner. Der afsættes årligt 180 mio. kr. til puljen til særligt vanskeligt stillede kommuner. For 2007 er puljen midlertidigt forhøjet med 150 mio. kr. for blandt andet at imødekomme den budgetusikkerhed, som kommunalreformen medfører.

Med aftalen om kommunalreformen blev der endvidere sat fokus på at styrke det lokale demokrati. Regeringen har overfor kommunerne pointeret vigtigheden af at indtænke nærdemokratiet sideløbende med de øvrige forberedelser til de nye kommuner. Der blev i begyndelsen af 2005 nedsat en Tænketank om nærdemokrati, hvor repræsentanter fra blandt andet det civile samfund, landdistriktsorganisationer og KL har drøftet, hvordan samspillet og opgavefordelingen mellem den enkelte kommunalbestyrelse, borgerne og det civile samfund kan udvikle sig. Der er meget inspiration at hente i tænketankens rapport til det videre arbejde lokalt. I foråret 2008 tager regeringen igen temperaturen på det lokale demokrati, og samler op på de første erfaringer og tiltag som de nye kommuner har gjort sig på området.

2.2. Folketingets vedtagelse nr. 23

Folketinget har anmodet regeringen om at sikre, at der igangsættes en systematisk overvågning og analyse af landdistrikternes vilkår og udviklingen i processen før og efter kommunalreformen.

I Indenrigs- og Sundhedsministeriets resultatkontrakt med det nye Institut for Forskning og Udvikling i Landdistrikter (IFUL) ved Syddansk Universitet er der indskrevet to konkrete initiativer, som sætter fokus på landdistrikternes vilkår i forbindelse med overgangen til den nye kommunale struktur. For det første skal IFUL påbegynde opbygningen af et databeredskab vedrørende udviklingen i landdistrikterne. I den sammenhæng skal instituttet i første halvdel af 2007 udarbejde en rapport, der beskriver, hvordan der kan gennemføres en systematisk overvågning og analyse af landdistrikternes vilkår og udviklingen i lyset af kommunalreformen.

For det andet skal der i perioden 2007-2010 udarbejdes et ph.d.-projekt ved instituttet, som belyser kommunalreformens implementering og dens konsekvenser for landdistriktspolitikken og landdistrikterne.

Endvidere er der fra Indenrigs- og Sundhedsministeriets landdistriktspulje bevilliget en halv mio. kr. i støtte til projektet »Organisering af landdistriktspolitikken efter strukturreformen – med særligt fokus på yderområder«, der gennemføres af Center for Regional- og Turismeforskning.

Indenrigs- og Sundhedsministeriet har samtidig meldt ud, at der i forbindelse med 2007-fordelingen af midlerne fra Landdistriktspuljen lægges særlig vægt på projekter, som i lyset af kommunalreformen sætter fokus på landdistriktsudvikling i de nye kommuner.

3. REGERINGENS INDSATSOMRÅDER

Regeringen lægger vægt på, at der sker en afbalanceret udvikling i Danmark, således at der er attraktive vilkår for at bo og drive erhverv i alle dele af landet. Der skal være gode rammer for vækst og udvikling i hele landet og der skal sættes på de kompetencer og erhvervspotentialer, der findes lokalt.

Gennem de seneste to år har regeringen taget en række initiativer, som understøtter målsætningerne om dels at sikre erhvervsudvikling og dels at sikre attraktive bosætnings- og

levestandard i landdistrikterne.

3.1. Erhvervsudvikling i landdistrikterne

Som det fremgår af beskrivelsen af de nye kommunale strukturer vil såvel kommuner som regioner i fremtiden spille en væsentlig rolle i forhold til erhvervsudviklingen i landdistrikterne. Regionernes erhvervsudviklingsindsats og kommunernes lokale erhvervsservice vil udgøre vigtige rammebetingelser for fastholdelsen og udviklingen af erhvervslivet i landdistrikterne.

Samtidig med at erhvervsudviklingsindsatsen i landdistrikterne vil blive understøttet af den nye kommunale struktur og en målrettet strategi for udmøntningen af Landdistriktsprogrammet, har regeringen igangsat og videreført flere selvstændige initiativer, der forbedrer mulighederne for at drive erhverv i landdistrikterne – såvel i jordbruget som i andre erhverv.

Landbrugsloven blev revideret i 2006, således at landmænd har fået en række nye muligheder for at udvide deres produktion forudsat, at deres bedrift overholder en række skærpede krav til miljø og dyrevelfærd.

Med regeringens ændring af innovationsloven i juni 2006 er Fødevarerministeriets innovationsindsats blevet mere strategisk og fokuseret, således at den understøtter ministeriets øvrige satsninger inden for fødevarersektoren.

Regeringens flerårsplan for bæredygtig og miljørigtig husdyrproduktion blev vedtaget i sommeren 2006. Med planen anvender regeringen sammen med erhvervet 255 mio. kr. i perioden 2007-2009 til en sammenhængende satsning på teknologier til landbruget. Initiativerne dækker hele kæden fra forskning og innovation til certificering og implementering af teknologierne. Planen rummer endvidere forslag om en mere tidssvarende regulering af husdyrproduktionen.

Der er i oktober 2006 vedtaget en handlingsplan for dansk fiskeri og akvakultur. Det finansielle grundlag for planen er tilvejebragt med EU's Fiskerifond, der sammen med nationale midler støtter sektoren med ca. 520 mio. kr. i 2007-2008.

Handlingsplanen skal støtte og udvikle den regionale og lokale forankring af erhvervene. Det gælder både de store fiskerihavne og de mindre lokale havne og småøer. Formålet er at skabe sammenhæng mellem regeringens erhvervspolitik, vækstforaenes erhvervsudviklingsstrategier og kommunernes erhvervsudvikling af betydning for fiskeri og akvakultur.

Havne med fiskeri og akvakultur skal være et aktiv for det lokale erhvervsliv og udviklingen af havbaseret akvakulturproduktion skal bidrage til omsætningen i de små havne, der typisk ligger i yderområderne.

Med ændringen af planloven i juni 2004 blev det muligt at udlægge op til 8.000 nye sommerhusgrunde i kystnærhedszonen. Sommerhusgrundene skal fortrinsvis placeres i yderområder, hvor de kan medvirke til at skabe lokal økonomisk udvikling. I juni 2005 udsendte miljøministeren det første landsplandirektiv, som åbnede op for udlæg af 5062 sommerhusgrunde i 33 kommuner. I november 2006 var 32 kommuner i gang med lokalplanlægningen. 48 forslag til planer for sommerhusgrunde var blevet fremlagt i offentlig høring. Heraf var 39 planer endeligt vedtaget.

Samtidig med udsendelsen af landsplandirektivet i 2005 blev der givet mulighed for at udlægge yderligere 1500 sommerhusgrunde fordelt med 500 sommerhusgrunde i relevante dele af Region Nordjylland og Region Sjælland med særligt sigte på Lolland og i Sønderjylland.

Mange yderområder og landdistrikter har fine naturmæssige værdier og særegne by- og landskabsmiljøer. Disse lokale kvaliteter kan danne et godt udgangspunkt for udvikling i yderområder, hvor der ofte med fordel kan sættes på andre udviklingspotentialer end i mere centrale vækstområder. I forlængelse af Landsplanredegørelsen 2006 er der nedsat et udvalg, der skal sætte fokus på disse kvaliteter. Udvalget skal konkret belyse landsbyernes rolle i de nye kommuner og muligheder og barrierer for landsbyernes udvikling i yderområder. Udvalget sætter blandt andet

fokus på bosætning og erhverv i og omkring landsbyer i yderområder. Udvalget afsluttede sit arbejde medio april 2007 med aflevering af en række anbefalinger til miljøministeren.

Regeringen afgav i maj 2006 en redegørelse om nationalparker til Folketinget. Hovedformålet med etablering af nationalparker vil være at styrke og udvikle naturen og landskabet i områder af national og international betydning. Men samtidig er der muligheder for at tilgodese en række andre formål, herunder at understøtte erhvervsudviklingen i de berørte lokalområder. En række gennemførte pilotprojekter peger således på, at en nationalpark kan styrke det lokale erhvervsliv, primært som følge af øget turisme.

3.2. Generelle levevilkår og bosætning

Landdistrikterne er på mange måder attraktive som bosætningsområder, men der kan også peges på visse udfordringer i forhold til at tiltrække nye beboere og fastholde de eksisterende i landdistrikterne. Regeringen har med en række initiativer blandt andet sat fokus på at understøtte bosætningen i landdistrikterne.

Den generelle kvalitet af boligmassen i et lokalområde kan have stor betydning for, hvor attraktivt området opfattes af beboere og potentielle tilflyttere. Bygnings- og områdefornyelse i landsbyer kan bidrage til at forhøje den generelle kvalitet af området. Den nye byfornyelseslov, som trådte i kraft i 2004, indeholder støtteordninger i form af *bygningfornyelse*, som blandt andet retter sig mod istandsættelse af beboelsesbygninger i landsbyer og i det åbne land. Endvidere indeholder loven støtteordninger i form af *områdefornyelse*, som retter sig imod igangsætning af en positiv udvikling i problemramte områder, herunder til løsning af særlige problemer i mindre byer, der er karakteriseret ved funktionstømning og fraflytning.

I nogle af landets kommuner meldes der om konkrete problemer med private boliger, der fremstår som misligholdte og forsømte. Det er især boliger i det åbne land og i mindre landsbyer. En boligmasse af lav kvalitet kan være medvirkende til at starte en generel negativ udvikling i et lokalområde – socialt, økonomisk mv. Regeringen har ønsket at sætte fokus på denne problematik. Statens Byggeforskningsinstitut er derfor blevet bedt om at foretage en undersøgelse af omfanget og karakteren af boliger af særlig lav kvalitet, de kommunale erfaringer med problemstillingen, samt behovet for nye tiltag og forslag til handlemuligheder. På baggrund af undersøgelsens resultater vil der blive taget stilling til, hvilke initiativer, herunder eventuelle forslag til lovændringer, der måtte være behov for.

Regeringen lægger stor vægt på at understøtte rammerne for det frivillige arbejde og udfoldelsen af lokalt engagement i landdistrikterne. Midlerne fra Indenrigs- og Sundhedsministeriets landdistriktspulje går i stor udstrækning til projekter, der bygger på et folkeligt engagement og samarbejde om at skabe udvikling i landdistrikterne. I 2007-fordelingen af midlerne fra Landdistriktspuljen vil der blive lagt særlig vægt på projekter, som har til formål, at sætte fokus på et lokalområdes ressourcer, muligheder, kvaliteter mv. – f.eks. i form af et lokalt ressourcekatalog eller branding af lokalområdet. Endvidere lægges der som tidligere nævnt vægt på projekter, der sætter fokus på landdistriktsudvikling i de nye kommuner.

Socialministeriet har i 2006 udsendt pjecen »Landsbyudvikling – et idékatalog«, der sætter fokus på de mindre byers udviklingsmuligheder og kommer med gode eksempler på landsbyer, som gennem en engageret indsats har skabt opmærksomhed om områdernes værdier og muligheder. I pjecen peges der særligt på frivillighed og samarbejde som væsentlige elementer for at skabe udvikling i landsbyerne.

Et alsidigt og levende kulturliv er vigtigt for såvel bosætningen som for et lokalområdes evne til at tiltrække erhverv og turisme. Med afsæt i kommunalreformen og en række dialogmøder, som kulturministeren har holdt med lokale kulturaktører, har regeringen i foråret 2006 lanceret en strategi for »Kultur i hele Landet«. Med strategien tager regeringen udgangspunkt i det lokale

engagement og lokale ønsker. Den tidligere Provincespulje til støtte for lokalt forankrede kulturprojekter videreføres og forstærkes i en ny Kulturpulje. Målet med strategien er ikke mindst via kulturaftaler med kommunerne at samordne og styrke den kulturelle satsning.

Samtidig har Kulturministeriet fra 2002 til 2006 støttet 118 kulturprojekter uden for hovedstaden med ca. 80 mio. kr. over Provincespuljen. Der er tale om kulturelle initiativer, som udspringer af lokale initiativer. Denne indsats fortsættes og forstærkes nu, idet der fra 2006 afsættes 24 mio. kr. om året til en ny kulturpulje, der understøtter og udvikler kulturlivet uden for hovedstaden.

I landdistriktsdebatten fremhæves skolen ofte som en væsentlig institution i forhold til at understøtte det lokale liv. I forskningssammenhæng har der imidlertid kun været begrænset fokus på at undersøge skolens betydning for nærmiljøet. I Det rådgivende udvalg på landdistriktsområdet under Indenrigs- og Sundhedsministeriet er det derfor besluttet at igangsætte en undersøgelse, der skal belyse hvilken betydning eksistensen af en skole har for udviklingen i lokalsamfund beliggende i et landdistrikt. Undersøgelsen er igangsat i april måned 2007 og forventes afsluttet omkring årsskiftet 2007/2008.

Regeringen ønsker, at give kommunalbestyrelserne større frihed til i overensstemmelse med de lokale forhold at organisere folkeskolen, ungdomsskolen og skolebibliotekstilbuddet. Regeringen forventer at fremsætte et lovforslag, der har til formål at udvide og forenkle kommunernes muligheder for at organisere skolevæsnet mv. i overensstemmelse med de lokale forhold. De lovgivningsmæssige bindinger for fælles ledelse af folkeskoler foreslås ophævet. Der skal endvidere være øgede muligheder for at etablere fælles ledelse af folkeskoler og daginstitutioner.

Det er ikke kun på grundskoleområdet, at regeringen har igangsat initiativer, der sætter fokus på og understøtter uddannelsesinstitutioners eksistens i landområderne. Med henblik på at styrke kvaliteten og kapaciteten på de videregående uddannelser, og for at nå globaliseringsstrategiens målsætning om, at mindst halvdelen af alle unge skal have en videregående uddannelse i 2015, er det besluttet at styrke professionsbacheloruddannelserne gennem en videreudvikling af de faglige miljøer. Regeringen har derfor i marts 2007 fremsat lovforslag om etablering af 7-8 regionale, flerfaglige professionshøjskoler, som kan sikre, at der skabes attraktive uddannelsesmiljøer overalt i landet. Ved at skabe professionshøjskoler, der har en større kvantitativ og kvalitativ ressourcebasis, kan der sikres attraktive uddannelsesmiljøer i hele landet, idet stærkere miljøer kan understøtte svagere udkantsmiljøer. Der vil kunne etableres differentierede løsninger i overensstemmelse med lokale behov. Professionshøjskolerne vil bidrage til den generelle udvikling i landdistrikterne, herunder også erhvervsudviklingen gennem et samspil med virksomheder, regionale vækstfora mv.

Tilgængelighed er et meget væsentligt element i forhold til at sikre gode levevilkår og bosætning i landdistrikterne. Regeringen har taget initiativ til videreførelse af den midlertidige ordning om forhøjet befordringsfradrag. Videreførelsen gælder for 2007-2013. Det vurderes, at ordningen bidrager til at styrke den generelle udvikling i landdistrikterne. Konkret medvirker fradraget til at øge jobmobiliteten samt til at tiltrække og fastholde ressourcestærke indbyggere i landdistrikter og yderområder.

Tilgængelighed handler i et moderne samfund også om adgangen til den digitale infrastruktur. Det gælder i særdeleshed de hurtige adgangsveje til internettet. Det er regeringens målsætning, at den moderne informations- og kommunikationsteknologi skal være nemt tilgængelig for alle – i hele Danmark. 98 pct. af befolkningen har i dag mulighed for bredbåndsadgang. IT- og Telestyrelsen arbejder på at sikre muligheden for højhastighedsadgang til internettet for de resterende 2 pct. af befolkningen via alternativer til det traditionelle bredbånd.

3.3. Generelle statslige initiativer

Udover de omtalte ressortspecifikke initiativer har regeringen igangsat og videreført flere generelle statslige initiativer i forhold til landdistrikterne.

I januar 2005 nedsatte indenrigs- og sundhedsministeren Det rådgivende udvalg på landdistriktsområdet for at sikre en generel styrkelse af indsatsen og koordinationen på landdistriktsområdet. Udvalget er sammensat ud fra en sektororienteret tilgang, der dels sikrer, at udvalget samlet har en bred indsigt i forholdene i landdistrikterne, dels sikrer at de enkelte medlemmer repræsenterer en større gruppe med interesse i landdistriktsforhold.

Målsætningen har været, at udvalget skal betjene regeringen bredt for så vidt angår input og drøftelser om landdistriktsforhold. Udvalget har haft lejlighed til at drøfte en række væsentlige landdistriktstemaer med relevante ministre og andre aktører. De hidtidige udvalgsmøder har vist, at det rådgivende udvalg kan bibringe regeringen værdifulde oplysninger og synspunkter på landdistriktsudviklingen. (Udvalgets kommissorium og sammensætning er beskrevet i redegørelsens bilag 6 (ikke optrykt her).

Regeringen gennemførte i 2006 14 nye initiativer under Landdistriktsprogrammet for 2000-2006. Initiativerne supplerede de betydelige aktiviteter, der allerede var sat i gang. Der blev anvendt i alt 320 mio. kr. ekstra til disse nye initiativer, idet EU tilførte ekstra 160 mio. kr., mens regeringen bidrog med 120 mio. kr. og resten kom fra kommuner og fonde. Alt i alt blev der udbetalt 1,1 mia. kr. under Landdistriktsprogrammet i 2006. De særlige initiativer for 2006 var målrettet vækst og udvikling i landdistrikterne, hvor innovation og udvikling i den samlede fødevarer sektor blev sat i centrum. Samtidig øgede regeringen indsatsen for natur og miljø under Landdistriktsprogrammet ved at fremme tiltag til bevarelse og genskabelse af naturværdier, og ved at sætte fokus på landbrugerens rolle som naturforvalter.

EU's strukturfondsmidler vil også i 2007-2013 være en væsentlig kilde til finansiering af erhvervsudviklingsaktiviteter regionalt og lokalt. Med oplægget til globaliseringsstrategien præsenterede regeringen to initiativer i relation hertil. For det første skal EU's strukturfondsmidler fremover i højere grad målrettes lokal og regional vækst og erhvervsudvikling gennem uddannelse, flere vækstiværksættere samt styrket innovation og videnspredning. Der skal desuden være en øget konkurrence om en del af midlerne, så en større andel går til de bedste og mest perspektivrige initiativer. For det andet skal der indgås partnerskabsaftaler mellem de regionale vækstfora og staten om regional erhvervsudvikling, så der sikres en bedre sammenhæng mellem den lokale, regionale og nationale indsats. Aftalerne skal indeholde konkrete mål for erhvervsudviklingsindsatsen. For at koordinere og følge de initiativer i globaliseringsstrategien, der skal udmøntes på regionalt niveau, har regeringen nedsat Det Regionalpolitiske Ministerudvalg (Udvalget består af: Økonomi- og erhvervsministeren, indenrigs- og sundhedsministeren, udenrigsministeren, finansministeren, videnskabsministeren, fødevarerministeren, miljøministeren, undervisningsministeren og beskæftigelsesministeren.).

Den 1. juli 2006 oprettedes Institut for Forskning og Udvikling i Landdistrikter, IFUL, ved Syddansk Universitet. Instituttet er en omdannelse af det tidligere Center for Forskning og Udvikling i Landdistrikter, CFUL. Det nye institut finansieres af Indenrigs- og Sundhedsministeriet, Fødevarerministeriet samt Syddansk Universitet. Vilklårene for finansieringen af IFUL er nærmere fastlagt i resultatkontrakter med de to ministerier. Den første resultatkontrakt med Fødevarerministeriet omfatter udarbejdelse af strategi og andre udviklingsaktiviteter for det nye institut samt styrkelse af forskning og kompetenceopbygning i relation til fødevarer og turisme. Indholdet af den første resultatkontrakt med Indenrigs- og Sundhedsministeriet er beskrevet i afsnit 2.2 ovenfor.

Med etableringen af IFUL med organisatorisk tilknytning til Syddansk Universitet lægges der op til at styrke forskningen på landdistriktsområdet. IFUL skal generere viden om økonomiske, sociale og kulturelle vilkår i landdistrikterne. Gennem forskningen skal instituttet medvirke til at skabe grundlag for innovation og gode levevilkår på landet. Instituttets resultater vil blive formidlet bredt til landdistriktsaktører på alle niveauer.

4. REGERINGENS STRATEGI OG PROGRAM FOR UDVIKLING AF LANDDISTRIKTERNE 2007-2013

Regeringen ønsker med Landdistriktsprogrammet for 2007-2013 at understøtte en målrettet landdistriktsudvikling såvel på erhvervsområdet, som i forhold til bosætning og generelle levevilkår samt at sikre beskyttelsen af natur og miljø – herunder opfyldelse af vand- og naturdirektiverne. Strategien for Landdistriktsprogrammet og selve programmet bidrager således til regeringens overordnede politik for landdistrikterne. Strategi og program formuleres inden for rammerne af EU's overordnede politik for landdistriktsudvikling, og gennemføres med medfinansiering fra EU. Hovedsigtet med EU's landdistriktspolitik er at fremme bæredygtig udvikling, baseret på etablering af nye erhvervs- og udviklingsaktiviteter. Et sigte der får større vægt, i takt med at den beskæftigelsesmæssige og økonomiske betydning af de traditionelle landbrugerhverv bliver mindre. Denne udvikling skal tilrettelægges, så den også underbygger en aktiv indsats for bevaring og udvikling af miljø- og naturmæssige værdier.

4.1. Visioner for Landdistriktsprogrammet

Globaliseringen skaber en åben verden med nye muligheder for Danmark. Økonomiske, kulturelle og politiske forbindelser på tværs af landegrænserne kan bidrage til vækst og velstand i Danmark, forudsat at der er mulighed for at tilpasse og forny produktionen, teknologianvendelsen og uddannelsessystemet til den nye konkurrencesituation. Regeringens samlede strategi for at fremtidssikre det danske samfund omfatter en række reformer, som forbedrer rammerne for vækst og fornyelse overalt i samfundet. Samtidig iværksættes der tiltag, som sikrer, at indsatsen for natur og miljø fastholdes og udbygges, så den også fremover lever op til internationale forpligtelser, særligt EU's vandrammedirektiv og habitatdirektivet, og understøtter nationalt prioriterede mål.

Regeringen vil sikre, at det nye Landdistriktsprogram tilrettelægges i tråd med den overordnede globaliseringsstrategi på centrale indsatsområder. Landdistriktsprogrammet skal således sigte mod at fastholde en stærk konkurrencekraft i fødevarersektoren, blandt andet ved at gennemføre et målrettet kompetenceløft i landdistrikterne.

Regeringen lægger vægt på, at Landdistriktsprogrammet bidrager til, at Danmark bevarer og udbygger sin styrkeposition inden for fødevarerproduktion. Nøgleordene er samarbejde, innovation og bæredygtighed, og en udvikling af fødevarerhvervet, som går hånd i hånd med et bedre miljø og en mere mangfoldig natur.

Der skal fortsat værnes om miljøet og naturen i Danmark. Regeringen vil sikre, at Landdistriktsprogrammet understøtter en miljømæssigt bæredygtig produktion og bidrager til, at der sikres en tilfredsstillende naturtilstand i udpegede områder i overensstemmelse med de nationale handlingsprogrammer og internationale aftaler herom (f.eks. vandramme- og habitatdirektiverne). Landdistriktsprogrammets virkemidler på dette område er blandt andet de arealbaserede aftaler om økologisk drift, miljøvenligt jordbrug og naturpleje. Der vil i det nye Landdistriktsprogram ske en yderligere geografisk målretning af indsatsen på disse områder med henblik på opfyldelse af direktiver mv.. Den miljøindsats, der iværksættes under de arealbaserede miljøordninger, understøttes af andre ordninger til fremme af uddannelse, innovation og anvendelse af ny teknologi i fødevarersektoren. Der vil i Landdistriktsprogrammet blive lagt vægt på at skabe størst mulig synergieffekt mellem de forskellige ordninger.

Regeringen vil endvidere gøre det til en hovedprioritet, at Landdistriktsprogrammet bidrager til attraktive levevilkår i landdistrikter og yderområder og til en stærk sammenhængskraft mellem land og by. Dette sikres dels gennem ordninger, der understøtter konkurrenceevnen i jordbrugerhvervene, der som nævnt i høj grad er placeret i landdistrikter og yderområder. Derudover er etableringen af de lokale aktionsgrupper et nøgleelement. Der etableres i den sammenhæng en særlige aktionsgruppe for Ærø, Samsø og Læsø. Ligeledes etableres der en særlig

aktionsgruppe for småøerne. Ved udpegning af de lokale aktionsgrupper, har det været en væsentlig parameter, at sikre yderområderne en rimelig tyngde.

4.2. Overordnede mål

Visionerne for Landdistriktsprogrammets indsatser udtrykkes i fire konkrete mål. Det første mål er flere iværksættere og lokale arbejdspladser i landdistrikterne. Det andet er en stærkere konkurrencekraft i jordbrugssektoren. Det tredje mål er en rig natur og et rent miljø og varierede landskaber, og det fjerde mål er attraktive levevilkår i landdistrikterne. Dermed inddrager landdistriktspolitikken de generelle mål for den økonomiske og sociale politik på nationalt og europæisk plan, og integrerer andre centrale højt prioriterede mål for konkurrenceevne og bæredygtig udvikling, jf. konklusionerne fra Det Europæiske Råds møder i Lissabon og Göteborg.

Regeringen ønsker overordnet at fremme innovative investeringer i hele jordbrugssektoren, og vil især lægge vægt på miljø- og energieffektive foranstaltninger. Disse foranstaltninger skal ses i sammenhæng med regeringens øvrige tiltag på dette område, hvor især planen for miljørigtig husdyrproduktion, revisionen af landbrugsloven og opfyldelse af habitat- og vandrammedirektiverne er centrale. Derudover er der fastsat en målrettet indsats for at fremme den økologiske produktion og afsætning.

Landdistriktsprogrammets fire mål skal realiseres gennem støtteforanstaltninger, der er opdelt i tre grupper (akser) i overensstemmelse med EU's retningslinjer for forvaltningen af Landdistriktsprogrammet. En væsentlig del af indsatsen vil blive tilrettelagt af de lokale aktionsgrupper, som kan etableres i alle områder med landdistrikter.

Målet om flere iværksættere og lokale arbejdspladser i landdistrikterne skal blandt andet ses i sammenhæng med indsatsen for en stærkere konkurrencekraft i jordbrugssektoren, og Landdistriktsprogrammets tiltag for at fremme erhvervsudviklingen inden for fødevarer-, gartneri- og skovbrugssektoren, idet disse erhverv har en traditionel styrkeposition i landdistrikterne. Landdistriktsprogrammet vil bidrage til at fastholde og udvikle denne position med et særligt fokus på innovation, kompetenceudvikling og konkurrenceevne. Samtidig vil samarbejdet mellem de nye lokale aktionsgrupper, regionerne og de regionale vækstfora kunne bidrage til at pege på de rigtige lokale løsninger, så det lokale potentiale realiseres.

Landdistriktsprogrammet kan bidrage til langt hurtigere gennemslag af ny viden, så man får mere for forskningskronerne. Dermed skabes afledte videnbaserede jobs, ligesom der skabes en bedre sammenhæng mellem forskningen og den anvendelsesorienterede udvikling.

På miljø- og naturområdet vil hovedudfordringen blive, at fastholde indsatsen med vandmiljøplanerne, og at bidrage til de nationale og internationale målsætninger på miljøområdet. Et vigtigt virkemiddel er udviklingen af landbrugs- og skovbrugserhvervene, der bidrager til en forbedring af natur og miljø. Landmandens og skovbrugers rolle som naturforvalter vil stå centralt i denne udvikling.

Regeringen vil give en større rolle til lokale udviklingsprojekter til fremme af natur og miljøformål. I disse projekter vil lokale aktionsgrupper og private aktører enkeltvis eller i forening have mulighed for gennemførelse af miljø- og naturprojekter. Disse projekter kan derved koordineres med indsatser for forbedring af levevilkår og andre lokalt prioriterede aktiviteter, herunder fremme af turismen.

Det er vigtigt for regeringen, at Landdistriktsprogrammet har et stærkt fokus på lokal medbestemmelse og på borgernes deltagelse i udviklingen i deres lokalområde. For at sikre, at det lokale potentiale realiseres i overensstemmelse med lokale prioriteter har de lokale aktionsgrupper fået en central rolle i prioriteringen og gennemførelsen af disse aktiviteter. Nye rekreative muligheder i naturen til gavn for både lokale og turister skal også forankres lokalt.

Landdistriktsprogrammet er i første omgang udmøntet for 2007 og 2008. Fastlæggelsen af

udmøntningen for 2009-2013 skal ske senest i 2008.

4.3. De centrale virkemidler i regeringens Landdistriktsprogram

Landdistriktsprogrammet er bygget op om en række støtteforanstaltninger inden for de tre hovedområder eller akser.

De vigtigste konkrete virkemidler til at fremme konkurrencekraft og arbejdspladser er de ordninger, der støtter innovation i såvel det primære landbrug og gartneri som i forarbejdningssektoren. Generelt vil miljø- og energiteknologi samt initiativer, der fremmer fødevarekvalitet og økologi være centrale. Der vil generelt være særligt fokus på samarbejdsprojekter, som går på tværs af sektorer og som indarbejder ny forskningsbaseret viden.

Konkret vil der blive etableret støtteordninger for innovation og udvikling i jordbruget og for innovation og udvikling i forarbejdningssektoren. Begge disse ordninger vil understøtte formidling af viden, udvikling og anvendelse af nye teknologier, processer og produkter.

Derudover vil Landdistriktsprogrammet understøtte aktiviteter til at etablere og deltage i kvalitetsmærkeordninger. Denne indsats vil være rettet mod såvel de primære producenter, som mod producentsammenslutninger, og ordningen vil i opstartsfasen have særligt fokus på den økologiske sektor.

På miljøområdet vil der i lighed med tidligere år blive åbnet for støtte til en række arealbaserede miljøordninger, herunder jordbrugsdrift på små øer, etablering af vådområder og randzoner, miljøvenligt jordbrug og natur- og landskabspleje målrettet højt prioriterede naturområder. Desuden vil der blive givet tilskud til omlægning til økologi og til økologisk drift af jordbrug. Der vil være en ordning for biotopforbedrende beplantninger og læhegn, mens regeringens indsats for skovrejsning under Landdistriktsprogrammet begrænses til skovrejsning i skovrejsningsområder.

Disse arealbaserede miljøforanstaltninger vil generelt blive udbudt på nationalt plan som bidrag til opfyldelse af overordnede målsætninger på miljøområdet, andre nationale prioriteter samt Danmarks Internationale forpligtigelser, herunder særligt opfyldelse af EU's vandrammedirektiv og habitatdirektiv. Der vil dog samtidig være mulighed for, at såvel lokale aktionsgrupper som kommuner kan iværksætte lokale miljø- og naturprojekter, og i den sammenhæng vil en række af de generelle nationale ordninger kunne benyttes.

Målet om at sikre attraktive levevilkår i landdistrikterne, der bidrager til sammenhængskraften mellem land og by, kan især understøttes af ordninger, der fremmer diversificering til ikke landbrugsaktiviteter, mikrovirksomheder, turisme, fornyelse i landsbyer, etablering af servicefaciliteter, og bevaring af natur- og kulturarv.

Der vil være to generelle ordninger for henholdsvis kulturaktiviteter i landdistrikterne og aktiviteter for børn og unge, der udbydes i hele landet. Derudover vil det være op til de lokale aktionsgrupper at identificere konkrete aktiviteter i lokalområdet og prioritere mellem dem.

4.4. Administration af Landdistriktsprogrammet

Fødevareministeriet er hovedansvarlig for gennemførelse af Landdistriktsprogrammet 2007-2013, idet Miljøministeriet dog er ansvarlig for skovbrugsindsatserne. En række ordninger bliver administreret centralt, mens andre ordninger administreres af de lokale aktionsgrupper ved den såkaldte Leader-metode, hvor der lægges stor vægt på lokal borgerinddragelse og lokalt forankrede beslutningsprocesser. For at sikre koordination mellem den erhvervsrettede indsats under Landdistriktsprogrammet, der administreres centralt, og de regionale vækstfora, får vækstforaene blandt andet på udvalgte områder mulighed for at indstille projekter.

Lokale aktionsgrupper og LEADER-metoden

Et vigtigt mål for de nye Landdistrikts- og fiskeriudviklingsprogrammer er at understøtte nærdemokratiet og landdistriktsbefolkningens indflydelse på udviklingen i landdistrikterne. Derfor

vil der blive etableret lokale aktionsgrupper, som vil få central indflydelse på væsentlige dele af programmerne. Princippet om de lokale aktionsgrupper er allerede kendt, idet der frem til 2006 har været etableret 12 såkaldte LEADER+ grupper over hele landet, som en form for pilotprojekt. Der har været gode erfaringer med organisering af lokalt baserede aktiviteter gennem disse grupper, og den såkaldte LEADER-model er nu blevet en integreret del af Landdistriktsprogrammerne på EU-plan. I Danmark har regeringen valgt at lægge en betydelig del af administrationen ud til disse grupper, og Danmark er formentlig det EU-land, der tildeler de lokale aktionsgrupper den største formelle rolle i udmøntningen af Landdistriktsprogrammet.

Borgere, lokale organisationer og foreninger samt offentlige myndigheder vil blive repræsenteret i de lokale aktionsgrupper, ligesom de regionale vækstfora kan lade sig repræsentere i aktionsgruppernes bestyrelser. Desuden vil der blive lagt vægt på at inddrage motiverede, lokale aktører, der kan udvikle og gennemføre projekter. Ved at forankre aktiviteterne i de lokale aktionsgrupper sikres en effektiv afvejning af behov, muligheder og ressourceanvendelse i lokalsamfundet.

Efter etableringen vil de lokale aktionsgrupper skulle udarbejde udviklingsstrategier for derved at skabe rammerne for at realisere de lokale muligheder og ønsker i tæt samarbejde med andre regionale og kommunale aktører.

De lokale aktionsgrupper forventes især at ville beskæftige sig med initiativerne for øget lokal beskæftigelse, attraktive levevilkår, og natur- og miljøprojekter.

For at sikre en enstrengt erhvervsfremmeindsats og en målrettet regional og lokal erhvervsudviklingsindsats skal kommunerne og de regionale vækstfora godkende, at de lokale strategier er i overensstemmelse med de fastlagte regionale og kommunale strategier ligesom vækstfora skal godkende større erhvervsrettede projekter.

Som udgangspunkt for en udpegning af de lokale aktionsgrupper har Fødevareministeriet i samarbejde med Danmarks Jordbrugsforskning udarbejdet et klassifikationssystem for »landdistriktsgraden« for de enkelte kommuner.

De lokale aktionsgruppers geografiske aktionsområder følger som udgangspunkt kommunegrænserne pr. 1. januar 2007. I særlige tilfælde kan man fravige disse kriterier, herunder i forbindelse med etablering af en lokal aktionsgruppe for små og mellemstore øer.

De lokale aktionsgrupper skal – inden for en udmeldt budgetramme – prioritere og indstille projekter under støtteordningerne om øget beskæftigelse, attraktive levevilkår, og natur- og miljøforbedringer via miljøprojekter.

Netværks- og Evalueringssystem

For at understøtte hele programmets indsatsområde etablerer Fødevareministeriet et netværk, som står for rådgivning, sparring, og erfaringsudveksling med de relevante aktører i landdistrikterne. Der vil også ske omfattende faglig sparring mellem de centrale og lokale aktører vedrørende miljø- og naturprojekter. Netværket vil blive et vigtigt forum for dialog og information mellem det ministerielle niveau, forvaltningsniveauet og det lokale niveau og vil være centralt for politikudviklingen på landdistriktsområdet.

Fødevareministeriet nedsætter et udvalg under ledelse af fødevareministeren. Dette udvalg drøfter overordnede politiske prioriteringer og nye initiativer inden for Fødevareministeriets ressort, idet hovedvægten vil være på de berøringsflader, der er mellem Landdistriktsprogrammet og Fødevareministeriets øvrige politikområder.

Der etableres desuden et overvågningsudvalg, hvor landdistriktspartnerskabet deltager. Udvalget drøfter implementering af nye initiativer, den praktiske gennemførelse af støtteordninger og programmets overordnede gennemførelse.

For at sikre samarbejde og synergi mellem de lokale aktionsgrupper etableres et

koordinatorforum, hvor landdistriktskoordinatorer samt få udvalgte institutioner deltager. Dette forum varetager erfaringsudveksling, praktisk gennemførelse af nye initiativer under Leader-metoden, og drøfter initiativer som forelægges fødevareministerens udvalg. Et netværkssekretariat skal varetage den løbende kommunikation om programmet og give sekretariatsbetjening til de øvrige fora i netværket.

5. UDFORDRINGER PÅ LANDDISTRIKTSOMRÅDET

I nærværende redegørelse er der fremhævet en række initiativer, som regeringen har igangsat på landdistriktsområdet gennem de seneste to år. Den betydelige fremadrettede indsats, der vil ske som led i udmøntningen af Landdistriktsprogrammet er ligeledes beskrevet.

Det er endvidere understreget, at regeringen vil følge udviklingen i landdistrikterne i lyset af kommunalreformens gennemførelse.

Regeringen er herudover opmærksom på, at den generelle samfundsudvikling – herunder globaliseringsudfordringen – i visse henseender sætter landdistrikterne under pres og skaber nye udfordringer for disse områder.

Regeringen ønsker at indgå i en åben løbende dialog med de relevante aktører om landdistrikternes vilkår og udvikling. Gennem en diskussion af de aktuelle udfordringer kan der samtidig skabes opmærksomhed om landdistrikternes særlige potentialer og de nye muligheder, der åbner sig.

I det følgende skitseres i overskriftsform nogle af de udfordringer, der forventes at være på dagsordenen i de nærmeste år. En del af svarene på udfordringerne er indeholdt blandt de initiativer, som regeringen har igangsat, og der kan i forlængelse af ovenfor nævnte dialog forventes at fremkomme flere mulige svar på udfordringerne gennem de kommende år.

Udfordringer der knytter sig til forandringer i bosætnings- og erhvervsstrukturen

Den generelle samfundsudvikling har blandt andet betydet at bosætnings- og erhvervsstrukturen gennem længere tid har været under forandring i landdistriktsområderne. Forandringerne gør det relevant at revurdere behov og muligheder i forhold til areal- og bygningsanvendelsen på længere sigt for derigennem at understøtte, at landdistrikterne forbliver attraktive områder for udvikling og bosætning.

En udfordring i denne sammenhæng knytter sig til at sikre kvaliteten af de fysiske omgivelser i landdistrikterne. De ændrede bosætnings- og erhvervsstrukturer betyder, at nogle landdistriktsområder oplever et stigende antal tomme bygninger, ikke mindst på sammenlagte landbrugsejendomme. Endvidere meldes der i nogle kommuner om problemer med misligholdte og forfaldne bygninger i det åbne land og mindre landsbyer. Forhold som disse svækker et områdes attraktivitet og kan være katalysator for en generel negativ udvikling. Som tidligere nævnt har Socialministeriet igangsat en undersøgelse på området, og regeringen vil følge op herpå.

Udfordringerne i forhold til at understøtte udvikling i landdistrikterne knytter sig ikke alene til kvaliteten af de fysiske omgivelser. Der kan være behov for at tænke nye tanker både i forhold til bosætning og erhverv. Det er i den forbindelse vigtigt at understrege, at landdistrikterne er forskellige og i forskelligt omfang er påvirket af de ændrede strukturer. Udfordringer og mulige løsninger vil derfor også variere, og kan ligge både i nærområdet eller i et større samarbejde, der fx bygger bro mellem land, by og yderområder.

På bosætningsområdet kan det fremhæves at landdistrikterne samlet set har haft et stabilt befolkningstal gennem de seneste 10 år. Men tallene dækker over forskelle mellem landdistrikter i udkantsområderne og de landdistrikter, der udgør et naturligt område for pendlingsbeboelse. Landdistrikterne i udkantsområderne oplever generelt et svagt vigende befolkningstal. Et af de

temaer, der i den forbindelse vil være til debat, er spørgsmålet om at åbne for nye bosætningsformer i udvalgte områder, f.eks. øget deltidsbosætning i form af såkaldte »second homes«.

Der kan samtidig være behov for at sætte fokus på den potentielle konflikt mellem boligbebyggelsen i landdistrikterne og det moderne, intensive landbrug med store enheder. I dag er der nogle steder fortsat en meget blandet arealanvendelse i landdistrikterne og i de mindre byer, idet beboelse og erhvervsbygninger er placeret i umiddelbar nærhed af hinanden. Denne blanding af bolig og erhverv udspringer af en tid, hvor landbrug var det dominerende erhverv og bestod af mange små enheder. I dag kan samlokaliseringen imidlertid indebære problemer og konflikter, når gener i form af lugt, støj m.m. kolliderer med forventningerne blandt borgere i landdistrikterne, der ikke er knyttet til landbrugserhvervet. De nuværende forhold betyder samtidig, at landbrugserhvervet underlægges restriktive betingelser som følge af naboskab til beboelses- og naturområder.

Det er endvidere en udfordring, at landdistriktsområderne overvejende er præget af erhverv med en svag beskæftigelsesudvikling. For nogle områder har dette som nævnt mindre betydning, idet de fungerer som attraktive og velfungerede pendlingsområder. Andre steder kan der derimod være større behov for eller ønsker om at opretholde en kombination af lokal beskæftigelse og beboelse. I forhold til disse områder bør der blandt andet tænkes i nye erhvervsformer, f. eks. udvikling af nicheerhverv, turisme og oplevelsesøkonomi på baggrund af lokale styrker og kvaliteter.

Udfordringer der knytter sig til uddannelse og skolestrukturer i landdistrikterne

Uddannelse er et højt prioriteret område for regeringen og det er derfor også afgørende, at der er let adgang til uddannelse af høj kvalitet i hele landet. Som led i at sikre opfyldelsen af denne målsætning er der et fortsat behov for at overveje skolestrukturerne – såvel lokalt i forhold til folkeskoleområdet som centralt i forhold til ungdomsuddannelserne og de videregående uddannelsesinstitutioner. Den overordnede udfordring er her at sikre en balance mellem nærhed og bæredygtige uddannelsesinstitutioner, der kan levere uddannelse af høj kvalitet.

I forhold til det videregående uddannelsesområde blev denne udfordring taget op i regeringens globaliseringsinitiativ med forslaget om at skabe professionshøjskoler. Et centralt mål med etablering af professionshøjskolerne er netop at sikre attraktive uddannelsesmiljøer i hele landet ved at lade stærkere centerinstitutioner understøtte svagere udkantsmiljøer.

På folkeskoleområdet er det kommunalbestyrelserne, der har til opgave at sikre balancen mellem nærhed og bæredygtige uddannelsesinstitutioner som led i den overordnede lokale prioritering. Som tidligere nævnt er det regeringens hensigt, at give kommunerne større frihed til at organisere folkeskolen i overensstemmelse med de lokale forhold – f.eks. i form af fælles ledelse for mindre skoler.

Udfordringer der knytter sig til det lokale medborgerskab og engagement

Afslutningsvis skal det understreges at livet i landdistrikterne i høj grad skabes nedefra. Det er afgørende for udviklingen i de enkelte landdistrikter, at beboerne tager ansvar for områdets udvikling og viser medborgerskab og lokalt engagement. Hvor dette engagement og medborgerskab er en selvfølge i mange landdistriktsområder, kan der være større behov for at understøtte det andre steder. Kommunerne har i den sammenhæng en vigtig rolle i forhold til at være lydhør og indgå i en tæt dialog med lokalsamfundene om at sikre de bedst mulige rammer for det lokale liv. Dialogen kan med fordel tage afsæt i en landdistriktspolitik.

Hermed slutter redegørelsen.

